

Besættelsestidens Han Herred

Liv i Lokalhistorien – 25 sogne i Han Herred skriver fælles historie

PROJEKTBEKRIVELSE

Baggrund og formål

- Besættelsestiden interesserer både ældre og yngre og bringer dermed generationerne sammen i en fælles forståelsesramme.
- Besættelsestiden er et stort lokalhistorisk tema, som foruden de begivenheder, der direkte relaterer til den tyske besættelse, omfatter personskildringer, beskrivelse af dagligdags levevilkår, forhindringer i kommunikation, samfærdsel og offentlig forvaltning, modstandsbevægelsen, tyskernes efterladte spor i landskabet, senere opsatte mindesmærker, følgevirkninger af besættelsen m.v.
- Jernbanen mellem Thisted og Aalborg bandt Han Herred sammen og spillede en stor rolle i datidens samfærdsel – på samme måde er besættelsestiden oplagt som bindeled mellem lokalhistoriske sognegrupper, foreninger, studiekredse mfl.
- Det er på høje tid at kortlægge besættelsestidens Han Herred, mens vi stadig har de levende kilder iblandt os.
- Besættelsestidens Han Herred er et oplagt tema til skoleundervisning, fortællearrangementer, foredragsvirksomhed, udstillinger m.v.
- Synliggørelse af temaet vil være et væsentligt element i udvikling af kulturturismen langs Jammerbugten

Deltagere

- Lokalhistoriske sognegrupper i Han Herreds 25 sogne
- Evt. nye sogne- og herredsgrupper specielt med henblik på dette projekt
- Lokalhistoriske foreninger, arkiver, museer og samlinger i Han Herred
- Han Herred Mål
- Han Herred Havbåde
- Almene studiekredse
- Interesserede enkeltpersoner

Projektansvarlig

- Lokalhistorisk Samvirke for Han Herred – herunder evt. lønnet projektmedarbejder

Styregruppe

- Arne Sloth Kristoffersen, Hasseris, Aalborg (opvokset i Brovst)
- Erling Jensen, Klim (ansvarlig for fælles database på Lokalhistorisk Arkiv i Fjerritslev)
- Folmer Møller, Fjerritslev
- Frank Nielsen, Fjerritslev
- Hans Chr. Nielsen, Øland
- Jens Damsgaard, Fjerritslev
- Otto Kjær Larsen, Ullerup, Vester Thorup, formand
- Søren Vibe, Øland

Projektkoordinator

- Ejgil Bodilsen, Fjerritslev

Besættelsestidens Han Herred

Liv i Lokalhistorien – 25 sogne i Han Herred skriver fælles historie

Tidsramme

Et 3-årigt forløb fra primo 2012 til medio 2015 (75-året for besættelsen og 70-året for befrielsen).

Forventet udbytte af projektet

- Udstilling i Tinghuset fælles for hele Han Herred
- Lokale udstillinger i sogne/skoledistrikter
- Guidede ture til nedkastningspladser m.v.
- Foredrag
- Avisartikler
- Artikler til samvirkets årbog, Han Herred Bogen
- Særskilte publikationer
- Undervisningsoplæg til temauger m.v. i folkeskole og gymnasium
- Indretning af særlige afdelinger med besættelsestiden i lokalarkiver og egns museer
- Etablering af nye besøgsmaal under projekt »Spor i landskabet« o.l.

Uddybende beskrivelse

Det er vigtigt at få gang i en systematisk kortlægning af besættelsestidens Han Herred, herunder at lave interviews med personer, der stadig husker dagligdagen og særlige begivenheder i 1940-45 og årene umiddelbart derefter.

I projektarbejdet vil der bl.a. kunne sættes fokus på (listen er langt fra udtømmende):

- Besættelsesmagtens hovedkvarterer og stationer i Han Herred (skoler, forsamlingshuse, missionshuse m.v. + DNASP-lokalkontorer fx i pensionatet (gl. plejehjem) i Dalgasgade)
- Fæstningerne Bulbjerg/Ellidsbøl, Svinkløv/Slettestrand og Aggersund med tilhørende system af bunkers, tankgrave og barakbyer – herunder afspærringer i form af »spanske ryttere« og betonsøjler
- Bortsprængningen af Bulbjerg Badehotel 1944
- Smalsporsbanerne, der transporterede ral fra Jammerbugten til Thisted-Fjerritslev Jernbanen og Aggersund Havn
- Byggerier under krigen (Aggersundbroen mfl.) samt lokale arbejdsmænds indsats ved byggeriet af Aalborg Lufthavn
- Eksproprieringer (bl.a. jord til ralbaner)
- Flystyrt flere steder 13. august 1940, andre nedskydninger af fly
- Gravsteder for engelske faldne på lokale kirkegårde
- Tysk og engelsk kortmateriale på basis af flyfotoafgrøning over Han Herred
- Modstandsbevægelsens organisation i Han Herred
- Sabotageaktioner, våbentyverier
- Nedkastningspladserne på Thorup Fjordholme, i Tingskoven og på Øland – herunder modtageaktioner og de hemmelige transporter af våben via briketfabrikken i Kaas til centralorganisationen i Aalborg under ledelse af Jens Toldstrup
- Sendepost i Tømmerby Kirketårn
- Særlig indsats – herunder Edel Isagers forhandlinger med tyskerne i Thisted
- Privat indkvartering af tyske soldater
- Forhindringer i samfærdsel
- Rationering af brændsel, benzin og fødevarer – herunder alternative energiforsyninger, fremstilling

Besættelsestidens Han Herred

Liv i Lokalhistorien – 25 sogne i Han Herred skriver fælles historie

- af kaffeerstatning, udvidet selvforsyning m.v.
- Tørveproduktion i Koldmose-området, fremstilling af koste af revling (Kaj Rasmussen)
- Hverdag og fest under besættelsen – herunder mørklægning og udgangsforbud
- Større begivenheder (alsang m.v.)
- Private dagbøger
- Pressens rolle
- Henriette Riskær Steffensens flugt til Thorup Holme
- Christmas Møllers flugt fra Aggersund
- Lokale fanger i Frøslevlejren
- Krigsfanger i tysk tjeneste – herunder fangeflugt fra de tyske fæstninger
- Tysklandsarbejdere (kun få lokale pga. stor lokal beskæftigelse ved lufthavns- og bunkerbyggeri)
- Kommuniste (bl.a. læge Lunding i Brovst)
- Frikorps Danmark
- Børn af tyske soldater
- Befrielsesdagene – herunder bevogtningen af Aggersundbroen, opgøret med tyskervenlige, tyskernes tilbagetrækning til fods og de allieredes triumftog gennem Han Herred
- Tiden derefter – herunder minerydning, flygtningelejre, retsopgør m.v.

Registrering og opbevaring

Det indkomne/anskaffede materiale vil blive registreret/opbevaret på de lokalhistoriske arkiver, museer og samlinger i Han Herred med fælles database i Lokalhistorisk Arkiv på Fjerritslev Bibliotek.